

La retirada de les tropes espanyoles de l'Iraq (a l'esquerra) i la llei que ha permès els matrimonis entre persones del mateix sexe han estat dues de les promeses electorals de Zapatero que més prompte es van materialitzar.

EFE

L'anàlisi dels tres anys de Zapatero al capdavant del Govern de l'estat presenta llums en política social i ombres en la reforma de les estructures de l'estat, entre altres aspectes. És un balanç provisional, sens dubte, però que no s'allunya gaire del que es podrà fer al final de la legislatura, considerant el temps tan curt que falta per la pròxima convocatòria a les urnes: un any, si s'escapa el termini previst, i menys encara si la situació al País Basc provoca l'avançament de les eleccions.

Llums. El president finalitzà el seu discurs d'investidura, el 15 d'abril del 2004, amb l'expressió del seu ideari que sintetitzà així: "Ànsia infinita de pau, amor al bé i el millorament social dels humils". Deixant de banda un concepte tan poc tangible com "el bé", el fet és que Zapatero ha assolit una imatge pública de polític que treballa per la pau gràcies a la retirada de les tropes espanyoles de l'Iraq i a la creació de la

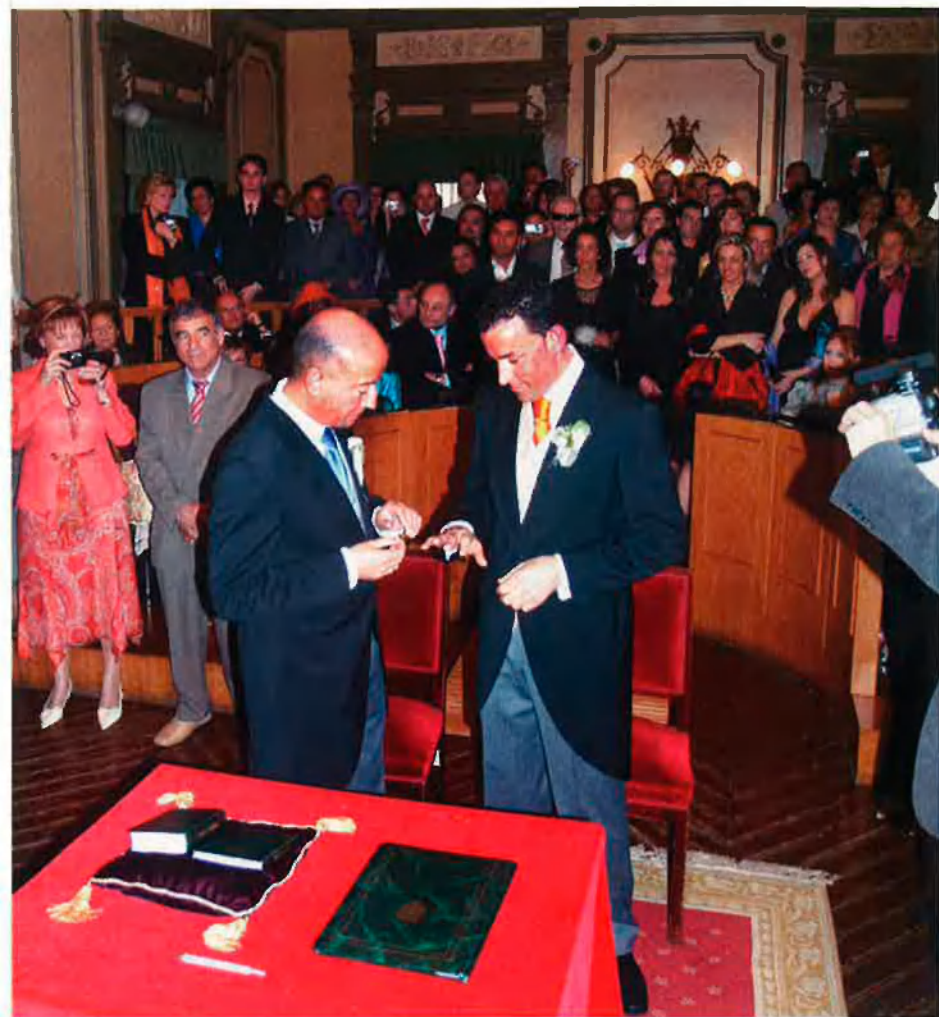
Llums i ombres

Zapatero ha brillat en política social, però l'obscuritat és el resultat en la reforma de l'estat.

voluntariosa aliança de civilitzacions, a més dels intents de negociació amb ETA. Pel que fa a defensor dels més desvalguts, ha portat a terme un seguit d'iniciatives que certament li confereixen aquesta aura a ulls de molts ciutadans.

En política social s'ha de destacar l'increment progressiu del sou mínim

interprofessional, que al final de legislatura estarà cap als 600 euros. Altres iniciatives de política social també han generat una imatge molt bona per al president. Per exemple, la recent llei d'igualtat i dependència, que ha estat una peça clau. Mitjançant el Sistema Nacional d'Autonomia Personal, preveu destinar-hi una dotació econòmica de 400 milions d'euros enguany; una iniciativa que el passat 30 de gener el president igualà en importància social a l'extensió universal i gratuïta de la sanitat i educació obligatòria (prestacions que es feren efectives durant el primer govern de Felipe González, 1982-1986). Així mateix, les pensions mínimes —per a vídues, jubilats, etc.— han pujat constantment, fins al punt que enguany s'hi destinaran prop de 1.500 mi-

lions més per fer realitat el que va prometre: que a la fi de la legislatura hauran augmentat almenys un 26%, l'increment "més gran de la democràcia", segons digué el president fa dues setmanes. Igualment, el fet que el Fons de Garantia de la Seguretat Social disposi de 38.000 milions d'euros, Zapatero el considera com una gran fita social del seu Govern perquè assegura per a molts anys les prestacions per a tots els ciutadans.

En el discurs d'investidura es va comprometre a "desenvolupar i estendre els drets civils", anunciant que l'estat reconeixeria el dret al matrimoni per a les persones homosexuals. Ho complí amb una llei que va ser contestada amb la revolta dels sectors socials, polítics i mediàtics més intransigents, en especial la cúpula de l'Església catòlica.

En aquest moment es tramita al Congrés dels Diputats la reforma de la llei que regula l'activitat dels treballadors autònoms. Pot tenir un gran impacte

social, ja que a tot l'estat són uns 3 milions de persones (gairebé 3,5 si s'hi consideren els agraris) i perquè la reforma preveu per a ells uns drets desconeguts fins ara. Entre d'altres: prestació per cessament d'activitat (semblant a l'atur), possibilitat de cotització parcial, permís de maternitat i paternitat igual que els treballadors del règim general o la creació de la figura de l'autònom dependent (el que treballa per a un sol client), que disposarà de quinze dies de vacances.

Són les iniciatives que més han lluit. Les que han dotat Zapatero de l'aura de polític que es preocupa pels més necessitats, de socialista de soca-rel. Tanmateix, devora les llums de la seva gestió també hi ha ombres preocupants.

Ombres. "Els ciutadans ens exigeixen als polítics que siguem fidels a les nostres promeses. Aquesta exigència és, per a mi, la més obligada. Faré honor a la paraula donada." Així s'expressava Zapatero en el discurs d'investidura. A Catalunya molts polítics nacionalistes subratllaren les paraules del president. No debades havia promès: "Donaré suport a l'Estatut que sorgeixi del Parlament [de Catalunya]." Tanmateix, la realitat ha estat molt diferent. De fet, la suposada reforma de l'estructura de l'estat, mitjançant les reformes dels estatuts d'autonomia, és la principal ombra de la gestió de Zapatero. Cal fer una precisió: el president digué en el seu discurs d'investidura que acceptaria totes les reformes "fetes per ampli consens polític i social" sempre que "siguin respectuoses amb la Constitució". Com és obvi, la carta magna impedeix la plurinacionalitat jurídica real, ja que sanciona que la sobirania és única i indivisible.

Ara bé, el fet és que Zapatero donà ales a les forces polítiques que aspiraven a "una segona transició". En aquest cas, i per exemple, Josep-Lluís Carod-Rovira va voler entendre de les paraules de Zapatero que s'obria una nova fase de definició de l'estat, una "segona transició", i per això justament justificà el vot afirmatiu a la investidura. Igual que ho entengué qui era aleshores president de la Generalitat, Pasqual Maragall, que, en declaracions fetes durant l'any 2005, bàsicament assegurava que la reforma de l'Estatut català impulsaria una reforma constitucional més enllà dels aspectes formals que Zapatero havia anunciat que canviaria. Aquestes esperances s'han vist avortades. L'estructura de l'estat no ha canviat. No hi ha hagut "nous" estatuts d'autonomia perquè són els mateixos, però reformats. Cada text a la seva manera –amb diferències, perquè no hem d'oblidar que les diferències han estat acceptades com a plenament constitucionals per l'alt tribunal–, però tots dins de les mateixes estructures de l'estat que ja hi havia. I l'únic que de veres forçava a una reforma

"Donaré suport a l'Estatut que sorgeixi del Parlament [de Catalunya]." Tanmateix, la realitat ha estat molt diferent

EL TEMPS

El reconeixement del català a Europa ha estat una de les qüestions que Zapatero no ha resolt de manera satisfactòria.

constitucional que reconegués la plurinacionalitat, el que s'anomenà pla Ibarretxe, o nou Estatut basc, va ser rebutjat sense manies pel PSOE i pel PP. Per a Zapatero Espanya és plural, però és una.

En política exterior el Govern socialista s'ha guanyat l'animadversió de l'administració dels Estats Units. Tant la retirada de les tropes de l'Iraq, l'aliança de les civilitzacions, la política espanyola envers Israel –sempre crítica– i el suport a personatges com Cha-

En política exterior s'ha guanyat l'animadversió dels EUA. Per compensar-ho, s'ha abocat a la política europea

ves li han valgut l'aïllament fàctic a què l'ha sotmès George Bush. Per compensar-ho, Zapatero s'ha abocat a la política europea, però amb la mala sort que la Unió Europea és avui una amalgama convulsa d'interessos enfrontats que feren naufragar la Constitució europea, la gran aposta en política exterior de Zapatero. A pesar que és probable que l'opinió pública vegi bé la distància respecte als Estats Units, el suport a un personatge sinistre com Chaves, el fracàs europeu i, en general, una presència internacional d'Espanya molt minsa –basta veure el perfil dels participants a la vaporosa Aliança de civilitzacions– converteixen la política exterior d'aquests anys en bastant obscura.

En política social l'ombra ha estat l'habitatge. En el discurs d'investidura prometé 180.000 pisos, que al final han quedat en 180.000 “accions habitacionals” difuses, i també va declarar: “El meu Govern afrontarà de manera decidida el major problema amb el qual conviuen avui milions de famílies espanyoles: la impossibilitat d'accedir a un habitatge en condicions raonables.” Un pis que el 2004 valgués 200.000 euros, ara costa aproximadament –i sempre molt relativament perquè no pertot puja igual el preu real–, entre 270.000 i 290.000. Per molta decisió que hi hagi posat, el fracàs és estrepitos.

Miquel Payeras

El mig camí de Zapatero

En cinc objectius expressats en la seva investidura, Zapatero no ha arribat a concretar les expectatives. Són aspectes, però, que cal separar de les ombres i llums. Perquè o bé el fracàs no se li pot imputar exclusivament, o bé perquè ha fet més que altres presidents. Són els temes que s'han quedat a mig camí.

El president ha tractat amb més respecte el català i ha fet més que qualsevol antecessor seu en el càrrec per “la difusió internacional de les llengües d'Espanya diferents al castellà”, tal com es comprometé a fer en la investidura. Però no ha estat gaire, objectivament. La presència del català en els organismes internacionals no passa de ser merament simbòlica.

Zapatero no entén la immigració com un problema, però sembla acostar-se al fenomen des de posicions una mica simples: la regularització ha tret a la llum molts contractes laborals que abans eren feina en “negre”, però

el gran pacte per la immigració que anuncià no s'ha concretat.

No ha pogut assolir la reforma constitucional, punt que va ser un dels eixos principals de la investidura, que volia per reformar el Senat i fer-lo cambra de representació territorial, per posar fi a la discriminació de sexe en la successió monàrquica, per esmentar pel nom les autonomies i per fer una referència a la Constitució europea. L'actitud del PP ha fet impossible la reforma.

El president anuncià que canviaria de dalt a baix el funcionament de RTVE. Ha assolit una part de l'objectiu –pactar amb el PP el director general– però la gran reforma que volia –plasmada en les conclusions del “comitè de savis” que creà– ha quedat en molt poca cosa, excepte en el desmantellament dels centres territorials, que sí que ha estat efectiu.

La memòria històrica ha seguit un camí semblant: existeix un reconeixement exprès als que lluitaren per la llibertat contra els feixistes, però a ulls de tota l'esquerra s'ha quedat a mig camí.